

Snežana Malović, Palata SRBIJA, 29.mart 2010.

Napredak reforme pravosudja, njen uticaj na borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, zaštita investicija i saradnja sa Haškim tribunalom kao ključni elementi u procesu evropskih integracija”

Region Zapadnog Balkana je u završnoj fazi post-konfliktne konsolidacije koja je omogućila učvršćivanje demokratskih institucija i nepovratan proces tranzicije država. EU je kao partner Srbije pružila najveću podršku demokratskim političkim i ekonomskim reformama. Prošlo je dve godine od održavanja izbora na kojima su građani svojim glasom još jednom potvrdili volju da Srbija bude deo Evropske unije. Ministarstvo pravde sprovodi energičnu reformu pravosudnog sistema, svesno da svaki korak u povezivanju građana sa Evropskom unijom jeste ostvarenje težnji građana Srbije. Samo punom integracijom zapadnog Balkana, sa Srbijom u centru, Evropska unija će postati prostor istinske bezbednosti, stabilnosti i prosperiteta ne samo za stare, već i za nove članice. Rad na evropskim integracijama veliki je i zahtevan posao, posao koji traži istrajnost, strpljenje i dugotrajno angažovanje, a put ka EU je dug i zahteva sveobuhvatnu reformu društva. Na tom putu ima mnogo posla za sve nas. Pravosudna reforma je možda okosnica celog tog poduhvata.

Reformi ne pristupamo kao pravno-tehničkoj operaciji i “domaćem zadatku” koji treba da uradimo zbog zahteva Evropske Unije već zbog našeg dubokog razumevanja da je reč o akciji promene vrednosti, odnosno afirmacije onoga što nazivamo evropskim vrednostima. Saradnja sa susedima u oblasti pravosuđa ali ne samo njega, predstavlja osnovu i za kreiranje partnerskog odnosa sa EU i drugim globalnim faktorima čiji interesi se prelamaju na prostoru Jugoslovenske Evrope.

Da bi imala ključnu ulogu u regionu Srbija mora da preuzme integrativnu ulogu kojom se stabilizuje region. Uprkos činjenici da su prethodnu godinu obeležili veliki izazovi, pre svega ekonomska kriza, mogu da kažem da je mnogo toga urađeno na nastavku i ubrzanju integracija naše zemlje u EU. Reforma pravosuđa je jedan od najtežih zadataka s kojim se suočava društvo Srbije . Želimo da stvorimo efikasan pravosudni sistem u kojem je pravda dostižna. Ne mogu se pomiriti sa činjenicom da je nepoverenje građana u pravosudne institucije najniže niti da sudski postupci u Srbiji traju nekada i po 20 i više godina. Ne mogu prihvatiti da organizovani kriminal ima svoje pipke u pravosudju, da sudije Vrhovnog suda budu deo kriminalnih grupa, zamenici tužica suštinski deo organizovanog kriminala koji ubija premijera.

Reforma pravosuđa je sveobuhvatni projekt Ministarstva pravde kojem je glavni cilj poboljšanje i ubrzavanje rada svih pravosudnih tela u Republici Srbiji, te uspostavljanje vladavine prava kroz jačanje profesionalizma i ažurnosti pravosuđa, veću pravnu sigurnost građana, te efikasnost u progonu kriminala i korupcije. Pravosuđe je decenijama građeno na partijskim i poslušničkim odnosima i anahronim vrednostima. Takvo pravosuđe je dodatno uzdrmano udarom političkih pritisaka totalitarnog režima, koji su ga toliko oslabili, da je danas svaki otpor političkim pritiscima čin velike hrabrosti pojedinih sudija i tužilaca a ne normalan postupak profesionalaca. Jedan od preduslova afirmacije načela nezavisnog i kvalitetnog sudstva jeste izbor poštenih i sposobnih tužilaca i sudija koji nemaju mrlja iz prošlosti. Želimo da preokrenemo sliku koja pokazuje da je ogromno nepoverenje konstanta odnosa građana prema pravosuđu, a to je upravo i razlog zbog koga je energična reforma pravosuđa nužnost i prioritet.

Pravosuđe mora dobiti šansu da učestvuje u svom oporavku. Sudijama se mora postaviti obaveza da se pripreme za reforme pravnog sistema koje će tek uslediti ubrzavanjem pridruživanja Srbije Evropskoj uniji. Znam da je postupak izbora nosilaca pravosudnih funkcija manji deo reforme ali istovremeno i njegov najosetljiviji deo. Zato podržavam i kao član VSS-a učiniću sve da sva otvorena pitanja, nedoumice rešavamo upravo na način kako nam Evropa to sugeriše. Jer Evropske vrednosti jesu naš prioritet a njihovo ostvarenje jeste cilj svih nas u Visokom savetu sudstva. Kroz primenu pravosudnih zakona, usaglašavanje izbornog procesa sa evropskim standardima, kroz izbor stalnog sastava VSS-a i DVT-a, kroz edukaciju kandidata za sudije i tužioce, kroz ohrabrivanje manjina da se jave na konkurse za nosioce pravosudnih funkcija, kroz dijalog sa strukovnim udruženjima, stvaramo moderno demokratsko pravosuđe koje će 2011. biti primer.

Želim ovom prilikom da istaknem da su strukovna udruženja, dakle Društvo sudija Srbije i Udruženje tužilaca Srbije, bez obzira na razlike u mišljenjima po određenim pitanjima, potrebni nama. Trebaju nam njihove sugestije i kritike jer to JESTE demokratija. Upravo takve kritike stvaraju mogućnost da naša rešenja budu bolja, a reforma uspešnija. Učiniću sve da u okviru nadležnosti Ministarstva pravde podržim rad ovih udruženja i konkretnim merama. Reformu pravosudja, međutim, ne možemo gledati kao kancelarijski posao. Ona je odgovor na mnoga i veoma bolna otvorena pitanja koja potresaju naše društvo.

Prvo je njen uticaj na borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i zato bih posebno bih istakla aktivnosti koje sprovodimo u ovom smeru. Podržali smo institucije koje se bave ovom teškom temom i formacijski im kroz nove pravosudne zakone dali mnogo više samostalnosti i nezavisnosti.

Želeli smo da pošaljemo poruku da će Srbija biti sposobna da spreči prelivanje kriminala u zemlje Zapadne Evrope, da će organizovane kriminalne grupe zahvaljujući međunarodnoj i regionalnoj saradnji završiti u zatvoru, gde god da deluju. Trgovina narkoticima, trgovina ljudima, sajber kriminal biće zaustavljeni već na Zapadnom Balkanu. Organizovani kriminal je odavno izbrisao granice, on je eksteritorijalan ali naše najnovije akcije i saradnja pokazuju da je vreme kada je kriminal bio brži od institucija prošlo. Ovom prilikom želim da se zahvalim Vašim ekselencijama i predstavnicima Vlada evropske unije koji su omogućili da ova borba i njeni rezultati budu ovako dobri i vidljivi. Primena Zakona o oduzimanju imovine vršenjem krivičnih dela izazvao je zemljotres u podzemlju. Država se suočava sa velikim bezbednosnim izazovima koji su nastali usled odlučnošću da sprečimo uticaj organizovanog kriminala u Srbiji.

Razvoj nezavisnog i stručnog pravosudnog sistema predstavlja ključnu pretpostavku ne samo za pristupanje Srbije Europskoj Uniji, već i za razvoj zrele i održive demokratije, za niz drugih reformi, među kojima i privrednu odnosno za uspostavljanje poverenja u srpsku ekonomiju, što je preduslov za inostrana ulaganja. Tema koja je učestala na mojim sastancima sa vama, stranim diplomatama, predstavnicima Vlada EU i Vlada drugih zemalja izvan EU jeste zaštita investicija. Postoji mnogo primera gde su strani ambasadori izrazili zabrinutost zbog sporih i nedovoljno definisanih postupaka pravosuđa u čiji kvantitet i efikasnost, oni sa pravom sumnjaju. To će u budućnosti biti jedan od prioriteta. Naša ekonomska saradnja mora biti stimulisana i zaštićena efikasnim privrednim sudstvom koje će reagovati mimo dnevene politike i interesa tajkuna, štiti interese stranih i domaćih investitora. Srbija je zemlja koja obećava samo onda ako su takve institucije zaštićene efikasnim i pravednim sudskim odlukama.

Nezavisnost i odgovornost pravosuđa proističu iz slobode koja je omeđena i ekonomskom nezavisnošću. Do sada pravosuđe nije imalo priliku i odgovornost

da učestvuje u kreiranju odluka o resursima i infrastrukturi za sopstveno funkcionisanje. U sukobu mogućnosti i potreba gube i zaposleni u pravosuđu i građani, a nesposobni traže opravdanje za sopstvene promašaje. Pravosuđe mora imati i odgovornost za trošenje budžetskog novca i biti svesno da postupanje u privrednim predmetima jeste naš izlog u svet.

Četvrto pitanje, koje je uslov svih uslova, jeste cilj Srbije je da se najefikasnije okonča pitanje saradnje sa Tribunalom u Hagu , kako bi se na unutrašnjem planu okončala demontaža politike ratnih zločina, a na spoljnom planu, Srbija konačno vratila na mesto koje joj pripada kao modernoj demokratiji. Ne želimo da u temelje reformisanog pravosuđa ugrađujemo teret zločina iz prošlosti. Nesposobnost i strah od priznavanja sopstvenih zločina, učinjenih uz zaklanjanje iza nacije i države, ugrožavaju uspostavljanje sistema vrednosti zasnovanog na slobodi pojedinca ograničene jedino njegovom odgovornošću prema drugome. Zato je kažnjavanje zločina, koje nije uslovljeno bilo kakvim spoljnim faktorima, neophodan uslov pravednog i slobodnog sudstva. Poslednji izveštaj glavnog tužioca Haškog tribunala Serža Bramerca je najpozitivniji za Srbiju do sada, što je dodatan podstrek svim članicama Evropske unije da omoguće odluku o primeni Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa našom zemljom. Medjutim, mnogo je važnije da tako pozitivni izveštaji Serža Bramerca budu materijalizovani i da Mladić i Hadžić budu uhapšeni i izručeni Tribunalu u Hagu.

I konačno u želji da zaštitimo evropske vrednosti i postanemo njihov sastavni deo, iskoristiću ovu priliku i osvrnem se na događaj koji je bio velika sramota za našu zemlju. Paljenjem ambasada u Beogradu 2008.godine dovela je u situaciju većinu gradjana Srbije da se stidimo, jer su u tim vandalskim aktima prekršena sva pravila i norme međunarodnih odnosa. Srbija se na taj način vratila 200 godina u nazad i prekšila osnovna pravila uspostavljenih još na Bečkom

kongresu 1805.godine. kada su uređena međunarodna pravila diplomatskog opštenja. Uz iskreno izvinjenje prijateljima iz Sjedinjenih Američkih Država, Nemačke i Hrvatske, i drugih predstavništava koje su tom prilikom stradala, očekujem da će se i pravosudni organi u sudskim postupcima, odlučno izjasniti i pokazati prstom na idejne tvorce ovog kriminala i vandale koji su osramotili Srbiju. Koliko god da imamo suštinski različita mišljenja o pojedinim političkim pitanjima, jedini pravi put za rešavanje otvorenih pitanja jeste dijalog, i ne vidim drugi put, mogućnost ili nadu za zaštitu naših državnih interesa.

Medjunarodni sud pravde će dati svoje pravno mišljenje o Kosovu ali mi dotle moramo živeti, posebno naši sunarodnici na Kosovu. Moramo emitovati poruke mira jer sukobi, etnička čišćenja i ratni zločini naneli su štete i Srbima i Albancima. Ne ulazeći u formu, poštujući spoljno-političku strategiju moje zemlje, sigurna sam da uz dodatne napore možemo rešiti brojna praktična pitanja koja će biti korisna i Srbima i Albancima.

Želim da pošaljem poruku da čak i kada na prvi pogled imamo potpuno različita mišljenja o budućem statusu Kosova, treba da postoji minimum platforme za razgovor od koje ponovo možemo krenuti. To su praktična, životna pitanja, svakodnevnica sa kojom se susreću i Srbi i Albanci. Niko objektivan ne može da osporava da su prisustvo i aktivnosti EULEX-a umnogome doprineli rešavanju mnoštva gorućih problema na Kosovu i Metohiji, posebno u sferi pravosuđa i bezbednosti. Smatram da je neophodno da i dalje tražimo najpogodnije modele saradnje koje će na efikasan i pragmatičan način rešavati svakodnevne probleme tamošnjeg stanovništva. U tome će EULEX imati našu saradnju.

Mi ne smemo i ne želimo da ispustimo iz vida je EULEX kreacija Evropske Unije, integracije u kojoj je članstvo Srbije naš strateški cilj. Zato će Sporazumi koje je potpisao MUP Srbije, institucionalna saradnja Tužilaštva i Veća za ratne zločine

sa EULEKSOM, biti uvek podržana od ovog Ministarstva. Moramo tražiti načine da u skladu sa evropskim pravilima rešavamo otvorena pitanja a ne da ih prolongiramo i ne priznajemo. Otvorena pitanja su tu, ona će biti tu i sutra, a Evropska Unija je prilika za sve nas u regionu da kroz primenu evropskih standarda i pravila te razlike prevazidjemo.

Ovom prilikom želim da posebno istaknem da jasno podržavam inicijativu Tužilaštva za ratne zločine, da ukoliko imovina osumnjičenima u predmetu Čuška, gde je izvršen strašan zločin nad Albancima, bude oduzeta, ona bude vraćena našim sugradjanima – Albancima u Bujanovcu i Preševu. Želimo da na taj način, da kaznimo zločin i ispravimo nepravdu koja je nad njima načinjena 1999.godine. Unapred se radujem što ćemo moći da pomognemo Opštinama Preševo i Bujanovac da iskoriste ova sredstva za škole, obdaništa i socijalne ustanove koje će poboljšati kvalitet života gradjanima ovih mesta, kako Srbima tako i Albancima.

Zahvaljujem vam na pažnji i razumevanju.